

Najczęściej występujące wady wymowy

Wady wymowy mają duży wpływ na funkcjonowanie dziecka w szkole. Mowa jest podstawą w nawiązywaniu kontaktów społecznych, daje możliwość precyzyjnej komunikacji, stanowi narzędzie w zdobywaniu informacji, pozwala także na wyrażanie swoich odczuć, emocji, opinii. Nieprawidłowa wymowa jest przyczyną nie tylko niepowodzeń w nauce (błędy w pisaniu, trudności w czytaniu) ale może również wpływać na kształtowanie osobowości dziecka.

Najczęściej występujące u dzieci rodzaje wad wymowy (dyslalia) to:

✓ **Sygmatyzm** (łac. sigmatismus, syn. seplenienie) - nieprawidłowa artykulacja spółgłosek dentalizowanych: s, z, c, dz, sz, ż, cz, dż, ś, ź, ć, dź.

Ze względu na sposób realizacji dźwięków wyróżniamy następujące rodzaje sygmatyizmu:

- mogisygmatyzm - opuszczanie dźwięku,
- parasygmatyzm - zastępowanie jednych głosek dentalizowanych innymi, realizowanymi prawidłowo.

Najczęściej spotykane substytucje to:

- głoski sz, ż, cz, dż zastępowane są głoskami łatwiejszymi s, z, c, dz,
- szereg szumiący i syczący zastępowany jest szeregiem ciszącym,
- spółgłoski dentalizowane dźwięczne zastępowane są spółgłoskami dentalizowanymi bezdźwięcznymi.
- sygmatyzm właściwy - deformacja spółgłosek dentalizowanych np: seplenienie boczne, seplenienie międzyzębowe, seplenienie dorsalne, seplenienie gardłowe.

✓ **Rotacyzm** (łac. rhotacismus, syn. reranie) - zaburzona artykulacja głoski r.

Ze względu na sposób zaburzonej artykulacji głoski r wyróżnia się następujące rodzaje rotacyzmu:

- mogirotacyzm - opuszczanie głoski r, jako jednego ze składników wyrazu,
- pararotacyzm - zastępowanie głoski r innymi głoskami, wymawianymi prawidłowo, najczęściej l, rzadziej j, sporadycznie d, n, u, w,
- rotacyzm właściwy - zamiast głoski r tworzony jest dźwięk nie występujący w systemie fonetycznym języka polskiego. Na skutek zmiany miejsca artykulacji jej brzmienie jest zdeformowane. W zależności od miejsca, w którym powstaje dźwięk, wyróżnia się między innymi następujące rodzaje rotacyzmu: rotacyzm boczny, rotacyzm gardłowy, rotacyzm języczkowy, rotacyzm międzyzębowy, rotacyzm podniebienny.

✓ **Kappacyzm** (łac. kappacismus) - nieprawidłowa realizacja głoski k.

Ze względu na sposób wadliwej artykulacji dźwięku k wyróżnia się :

- mogikappacyzm - opuszczanie głoski k, najczęściej w nagłosie np. oń zamiast koń,
- parakappacyzm - zamiana głoski k na inne, najczęściej t lub g,
- kappacyzm właściwy - przemieszczenie miejsca artykulacji, najczęściej do krtani

✓ **Gammacyzm** (łac. gammacismus) - nieprawidłowa artykulacja głoski g.

- ✓ mogigammacyzm - opuszczanie głoski g, najczęściej w nagłosie wyrazów np. eś zamiast gęś,
- ✓ paragammacyzm - zastępowanie głoski g przez inną głoskę, najczęściej d oraz k,
- ✓ gammacyzm właściwy - występuje bardzo rzadko i polega na zwarciu wytwarzanym w krtani.

- ✓ **Lambdacyzm** - nieprawidłowa artykulacja głoski l.
 - mogilambdacyzm - opuszczanie głoski l w wyrazie,
 - paralambdacyzm - zastępowanie głoski l przez głoskę: j, w, ł, dźwięk podobny do y oraz najczęściej przez li,
 - lamdacyzm właściwy - deformowanie głoski l, najczęściej wymawiana jest międzyzębowo.

- ✓ **Bezdźwięczność** polega na wymawianiu głosek dźwięcznych bezdźwięcznie, czyli bez drgań więzadeł głosowych, np. woda – fota, noga – noka, żaba – szapa, dzieci – ciedi. Głoski b, bi, d, z, ź, ż, dz, dź, dż, w, wi, g, gi zastępowane są odpowiednio głoskami p, pi, t, s, sz, ś, c, cz, ć, f, fi, k, ki. Przyczyną bezdźwięczności jest zwykle zaburzenie słuchu fonematycznego, tzn. nieróżnicowanie dźwięków o tym samym miejscu artykulacji. W tym wypadku należy mówić o wybiórczym zaburzeniu słuchu fonematycznego, gdyż pozostałe głoski są różnicowane prawidłowo. Przy bezdźwięczności z reguły występuje obniżenie napięcia mięśniowego: wargi i policzki są wiotkie, głos jest zwykle cichy, monotony, bezbarwny. Głoski b, bi, d, z, ź, ż, dz, dź, dż, w, wi, g, gi zastępowane są odpowiednio głoskami p, pi, t, s, sz, ś, c, cz, ć, f, fi, k, ki.

- ✓ **Nosowanie** – zachodzi wówczas, gdy głoski nosowe są wymawiane jak głoski ustne lub odwrotnie – gdy głoski ustne łączą się z rezonansem nosowym. W pierwszym przypadku mówimy o nosowaniu zamkniętym, w drugim o nosowaniu otwartym.